

جامع فقه مدنی (۱۳۷۲)

قواعد بنیادین بیع و خیارات

بر اساس کتاب مکاسب

تألیف:

دکتر زهرا فهرستی

استادیار دانشگاه امام اسلامی، واحد تهران مرکزی

مجمع علمی و فرهنگی مجد

سرشناسه
عنوان قراردادی
عنوان و نام پدیدآور
مشخصات نشر
شابک

فهرستی، زهرا
المکاسب، فارسی - عربی، برگزیده، شرح
قواعد بنیادین بیع و خيارات بر اساس کتاب مکاسب/ تالیف زهرا فهرستی.
تهران: مجد، ۱۳۹۷.
۹۷۸-۶۰۰-۱۹۳-۹۲۶-۶

وضعیت فهرست نویسی: فیا
یادداشت
یادداشت
عنوان دیگر
موضوع
موضوع
موضوع
شماره افزوده
رده بندی کنگره
رده بندی دیویی
شماره کتابشمار ملی

بالای عنوان: جامع فقه مدنی (۱ و ۲ و ۳).
کتاب حاضر شرح بخشی از کتاب «المکاسب» تالیف شیخ انصاری است.
جامع فقه مدنی (۱ و ۲ و ۳).
انصاری، مرتضی بن محمدامین، ۱۲۸۱-۱۲۱۴ ق. المکاسب -- نقد و تفسیر
معاملات (فقه)
Transactions (Islamic law)
انصاری، مرتضی بن محمدامین، ۱۲۸۱-۱۲۱۴ ق. المکاسب، برگزیده، شرح
۱۳۹۷ ۷۰۴۲۳۶۴ م ۸ الف ۱۹۰/۱ BP
۲۹۷/۳۷۲
۵۲۴۶۸۲

هرگونه تکثیر کامل یا جزئی، بدون اجازه پدیدآورنده، یا ناشر خلاف قانون، شرع و اخلاق است.
وارد کتابخانه دفتر مرکزی مجله گزارش فرماید.

جامع فقه مدنی (۱ و ۲ و ۳) قواعد بنیادین بیع و خيارات (بر اساس کتاب مکاسب)

تألیف: دکتر زهرا فهرستی
انتشارات: مجد

چاپ اول: ۱۳۹۷ تعداد: ۵۰۰ نسخه

حق چاپ محفوظ و منحصراً به مجله است.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۹۳-۹۲۶-۶

ISBN: 978-600-193-926-6

دفتر مرکزی مجد:

تهران، میدان انقلاب، تقاطع خیابان منیری جاوید و شهدای ژاندارم، پلاک ۵۷

تلفن و دورنگار: ۶۶۴۹۵۰۳۴ - ۶۶۴۱۲۰۷۸ - ۶۶۹۶۳۳۸۶

فروشگاه مرکزی: تقاطع خیابان منیری جاوید و شهدای ژاندارم، پلاک ۵۹

تلفن: ۶۶۴۸۶۸۷۴ - ۶۶۴۰۹۴۲۲

www.majdlaw.com

E-mail: info@majdlaw.com

کانال رسمی انتشارات مجد در تلگرام: @majdlaw

فهرست مطالب

بخش اول: فقه مدنی ۱: بیع و معاطات	۱۷
مقدمه	۱۹
سخنی کوتاه از زندگی و شخصیت شیخ انصاری (ره)	۲۲
شیوة علمی شیخ انصاری	۲۳
چهارچوب نظری مباحث	۲۴
فصل اول: کتاب البیع	۲۶
۱- تعریف لغوی بیع	۲۶
۲- تعریف اصطلاحی بیع	۲۸
۳- بیع برای صلح یا امانت	۳۰
متن عربی	۳۱
فصل دوم: معاطات	۳۲
۱- تعریف معاطات	۳۲
۲- اقسام معاطات	۳۳
۳- اقوال و نظرات در معاطات	۳۳
۴- نظر شیخ انصاری	۳۴
۴-۱- نظریة انتقال ملکیت عوضین در بیع معاطاتی	۳۵
متن عربی	۳۶
۴-۲- نظریة «لزوم بیع معاطاتی»	۳۷
متن عربی	۳۹
۵- تنبیهات	۴۰
تنبیه اول: نقش قبض و اقباض در معاطات	۴۱
تنبیه دوم: راه‌های تشخیص خریدار از فروشنده	۴۱
تنبیه سوم: جریان معاطات در سایر قراردادها	۴۳
تنبیه چهارم: ملزومات معاطات	۴۴
تنبیه پنجم: تحقق معاطات با الفاظ غیر جامع	۴۷

- ۴۸..... متن عربی
- ۵۱..... فصل سوم: عقد بیع (لفظی)
- ۵۱..... ۱- ضرورت به کارگیری الفاظ در قراردادها.
- ۵۲..... ۲- خصوصیات معتبر در الفاظ بیع
- ۵۳..... ۳- کفایت ظهور عرفی در الفاظ
- ۵۴..... ۴- وقوع بیع با هر لفظ دالی
- ۵۴..... ۵- تحقق سایر قراردادها با الفاظ دال
- ۵۶..... متن عربی
- ۵۷..... ۶- الفاظ ایجاب
- ۵۸..... ۷- الفاظ قبول
- ۵۹..... ۸- شرایط صغه (ایجاب و قبول لفظی)
- ۵۹..... ۸-۱- ماضویت
- ۶۰..... ۸-۲- ترتیب بین ایجاب و قبول
- ۶۲..... متن عربی
- ۶۳..... ۸-۳- توالی بین ایجاب و قبول
- ۶۴..... ۸-۴- تنجیز در عقد
- ۶۶..... ۸-۵- تطابق ایجاب و قبول
- ۶۷..... ۸-۶- اهلیت و شایستگی متعاقدين
- ۶۸..... متن عربی
- ۷۰..... فصل چهارم: احکام خرید و فروش باطل
- ۷۱..... ۱- عدم تحقق مالکیت
- ۷۱..... ۲- ضمانت و مسئولیت مدنی
- ۷۲..... ۲-۱- بررسی قاعده ما یضمن بصحیحه یضمن بفاسده
- ۷۳..... ۲-۱-۱- واژگان قاعده
- ۷۴..... ۲-۱-۲- ملاک قاعده
- ۷۵..... متن عربی
- ۷۶..... ۳- وجوب ردّ فوری مقبوض به مالک آن

۷۷.....	۴- مسئولیت در قبال منافع مستوفات
۷۸.....	۵- وجوب ردّ مثل در صورت تلف مبیع
۷۹.....	۵-۱- تعریف مثلی و قیمی
۸۰.....	۵-۲- اصل عملی در موارد مشکوک
۸۰.....	۶- مسئولیت قایض در صورت افزایش قیمت کالای مثلی
۸۱.....	متن عربی
۸۳.....	۷- پرداخت قیمت در صورت عدم امکان تهیه کالای مثلی
۸۳.....	۷-۱- معیار پرداخت قیمت
۸۴.....	۷-۲- قیمت‌گذاری در زمان نایاب بودن کالا
۸۴.....	۷-۳- سقوط ارزش کالای مثلی
۸۴.....	۷-۴- فرض در رسیدن مال بعد از پرداخت قیمت آن
۸۵.....	۸- ضمانت به قیمت در کالای مثلی
۸۵.....	۸-۱- معیار در تعیین قیمت کالای مثلی
۸۶.....	۸-۲- تفاوت قیمت در مکانهای مختلف
۸۷.....	۸-۳- عدم دسترسی به کالا
۸۸.....	۸-۴- از قیمت افتادن عین
۸۹.....	۸-۵- پیدا شدن عین بعد از پرداخت قیمت
۹۰.....	متن عربی
۹۳.....	فهرست منابع
۹۵.....	بخش دوم: فقه مدنی ۲: شرایط متعاقدين و بيع فضولی
۹۷.....	مقدمه
۹۹.....	فصل اول: شروط متعاقدين
۱۰۰.....	۱- بلوغ
۱۰۰.....	۱-۱- دیدگاه اول: بطلان عقد صبی به طور مطلق
۱۰۱.....	۱-۱-۱- دلائل و مستندات
۱۰۲.....	۲- دیدگاه دوم: تفصیل بین معاملات برارزش و کم‌ارزش
۱۰۳.....	۳-۱- دیدگاه سوم: صحت معاملاتی که کودک به منزله وسیله باشد

- ۱-۴- دیدگاه چهارم: صحت معاملاتی که شرایط خاص داشته باشد..... ۱۰۳
- متن عربی..... ۱۰۵
- ۲- قصد طرفین..... ۱۰۷
- ۱-۲- معنای قصد..... ۱۰۷
- ۲-۲- تعیین خریدار و فروشنده..... ۱۰۸
- متن عربی..... ۱۰۹
- ۳- اختیار..... ۱۱۰
- ۳- معنای اختیار..... ۱۱۰
- ۲۰۳- لائن اعتبار اختیار..... ۱۱۰
- ۲-۳- ماهیت ماه..... ۱۱۱
- ۳-۳- امکان فرار (امکان تفصی)..... ۱۱۳
- ۴-۳- اکراه بر انجام یکی از دو کار..... ۱۱۵
- ۵-۳- اکراه متوجه یکی از طرفین..... ۱۱۵
- ۵-۳- اکراه احد الشخصین: علی، ابراهیم..... ۱۱۵
- ۶-۳- صورت‌های مختلف اکراه در بیع..... ۱۱۶
- ۷-۳- رضایت الحاقی..... ۱۱۷
- ۷-۳-۱- کاشفیت یا ناقلیت رضایت الحاقی..... ۱۱۹
- ۴- مالک یا صاحب اختیار بودن..... ۱۲۱
- متن عربی..... ۱۲۱
- فصل دوم: بیع فضولی..... ۱۲۵
- ۱- تعریف فضولی..... ۱۲۵
- ۲- مصادیق عقد فضولی..... ۱۲۶
- ۳- رضایت قلبی مالک..... ۱۲۶
- متن عربی..... ۱۲۸
- ۴- صورتهای مختلف بیع فضولی..... ۱۲۹
- ۳- شخص فضولی، به سود خود معامله را انجام می‌دهد..... ۱۲۹
- ۴-۱- صورت اول..... ۱۲۹

۱۲۹.....	۴-۱-۱- نظرات
۱۳۰.....	الف- دلایل مشهور
۱۳۲.....	متن عربی
۱۳۴.....	ب- دلایل قائلین به بطلان
۱۳۶.....	۴-۲- صورت دوم
۱۳۸.....	۴-۳- صورت سوم
۱۴۳.....	متن عربی
۱۴۶.....	فصل سوم اجازه
۱۴۶.....	۱- احکام و شرایط اجازه
۱۴۶.....	۱-۱- کاشفیت و اقلیت
۱۴۸.....	۱-۲- ثمرات فوق العاده
۱۴۹.....	۱-۳- دلایل کاشفیت
۱۵۰.....	۱-۴- انواع کشف
۱۵۲.....	متن عربی
۱۵۴.....	۱-۵- شروط اجازه
۱۵۴.....	۱-۵-۱- نظر و تمایل مالک
۱۵۵.....	۱-۵-۲- ابراز اجازه
۱۵۶.....	۱-۵-۳- رضایت سابق بر عقد
۱۵۶.....	۱-۵-۴- اجازه بعد از رد
۱۵۷.....	۱-۵-۵- حق مالک است
۱۵۸.....	۱-۵-۶- گستره اثر اجازه
۱۵۸.....	۱-۵-۷- حق غیرفوری
۱۵۹.....	۱-۵-۸- اجازه بخشی از معامله
۱۶۰.....	متن عربی
۱۶۱.....	۲- شرایط مجیز (اجازه دهنده)
۱۶۲.....	۳- احکام عقد مجاز
۱۶۲.....	۳-۱- جامع الشرایط بودن عقد

- ۱۶۲..... ۳-۲- تعاقب ایادی؛ ترتب عقود متعدد
- ۱۶۴..... متن عربی
- ۱۶۵..... فصل چهارم: ردّ
- ۱۶۵..... ۱- راه‌های تحقق ردّ
- ۱۶۵..... الف- ردّ لفظی
- ۱۶۵..... ب- ردّ عملی
- ۱۶۶..... ۲- آثار حقوقی مترتب بر ردّ
- ۱۶۶..... ۲-۱- رابطه حقوقی مالک با اصیل
- ۱۶۷..... ۲-۲- رابطه حقوقی اصیل با فضولی
- ۱۶۷..... الف- حقّ ائمه ثنّ
- ۱۶۹..... ب- حقّ مطاعن و غرامات
- ۱۷۰..... متن عربی
- ۱۷۲..... ۳- مسئولیت افراد در تعدد ایادی
- ۱۷۳..... ۳-۱- تلف شدن کالا
- ۱۷۳..... ۳-۲- موجود بودن کالا
- ۱۷۴..... ۴- فروش مال خود و مال غیر در یک معامله
- ۱۷۶..... متن عربی
- ۱۷۸..... فصل پنجم: ولایت در خرید و فروش
- ۱۷۸..... ۱- ولایت پدر و جد
- ۱۷۸..... ۱-۱- شرط عدالت
- ۱۷۹..... ۱-۲- شرط مصلحت
- ۱۸۱..... ۲- ولایت فقیه
- ۱۸۱..... ۲-۱- مسئولیت‌های فقیه
- ۱۸۱..... فقیه‌ی که دارای شرایط فتوی است دارای سه مسئولیت و منصب است:
- ۱۸۱..... ۲-۲- انواع ولایت
- ۱۸۲..... متن عربی
- ۱۸۳..... ۲-۳- اصل اولی در ولایت

۱۸۴.....	۲-۴- اختیارات ولی فقیه
۱۸۴.....	الف- ولایت استقلالی
۱۸۵.....	ب- ولایت غیراستقلالی
۱۸۷.....	۲-۵- مداخله فقها در کار یکدیگر
۱۸۸.....	متن عربی
۱۹۰.....	۳- ولایت عدول مؤمنین
۱۹۰.....	۳-۱- شرط عدالت
۱۹۱.....	متن عربی
۱۹۳.....	فصل ششم: شروط عوضین
۱۹۳.....	۱- مالیت (داران ارزش بادللی)
۱۹۴.....	۲- ملکیت
۱۹۵.....	۳- طلق بودن
۱۹۵.....	۳-۱- خریدوفروش موقوفات
۱۹۶.....	۱-۳-۱- انواع وقف
۲۰۱.....	متن عربی
۲۰۳.....	۳-۲- خریدوفروش وثیقه
۲۰۵.....	متن عربی
۲۰۶.....	۴- قدرت بر تسلیم
۲۰۸.....	۴-۱- زمان اعتبار قدرت بر تسلیم
۲۰۹.....	۴-۲- تسلّم؛ شرط اصلی
۲۱۰.....	۴-۳- قدرت تسلیم در زمان طولانی
۲۱۰.....	۴-۴- شرط قدرت بر تسلیم در معامله وکیل
۲۱۰.....	متن عربی
۲۱۲.....	۵- علم به بهای کالا (ثمن)
۲۱۲.....	۶- علم به مقدار و اندازه کالا (مبیع)
۲۱۳.....	۶-۱- تعیین کالاهای شمارشی
۲۱۴.....	۶-۲- اندازهگیری با روش های جایگزین

۲۱۴.....	۳-۶- اعتماد بر سخن فروشنده.....
۲۱۵.....	۴-۶- معامله براساس مشاهده.....
۲۱۶.....	متن عربی.....
۲۱۷.....	۵-۶- معامله براساس مشاهده قبلی.....
۲۱۸.....	۶-۶- خرید و فروش مواد غذایی و عطریات.....
۲۱۹.....	۶-۶-۱- کالاهایی که با آزمایش آسیب میبینند.....
۲۱۹.....	۶-۶-۲- فساد کالا.....
۲۱۹.....	۶-۱- بیع انداری.....
۲۲۱.....	۸- فروش چیزی با ظرف مخصوص.....
۲۲۱.....	۶-۹- تلقی.....
۲۲۲.....	۶-۱۰- فروش در معاملات (صحنه سازی).....
۲۲۲.....	۶-۱۱- احتکار و ادغذایی.....
۲۲۳.....	متن عربی.....
۲۲۵.....	فهرست منابع.....
۲۲۷.....	بخش سوم: فقه مدنی ۳: خيارات.....
۲۲۹.....	مقدمه.....
۲۳۱.....	فصل اول: کلیات.....
۲۳۱.....	۱- تعریف لغوی خيار.....
۲۳۲.....	۲- تعریف اصطلاحی خيار.....
۲۳۳.....	۳- اصل لزوم در بیع.....
۲۳۴.....	۳-۱- معانی مختلف اصل.....
۲۳۶.....	۳-۲- دلائل اصل لزوم.....
۲۳۸.....	۳-۳- کاربرد اصل لزوم در شبهات موضوعیه.....
۲۳۹.....	متن عربی.....
۲۴۲.....	فصل دوم: خيارات.....
۲۴۲.....	۱- خيار مجلس.....
۲۴۳.....	۱-۱- دلیل خيار مجلس.....

۲۴۳.....	۲-۱- ثبوت خیار مجلس برای وکیل.....
۲۴۶.....	۳-۱- انتقال حق خیار به دیگری (غیر قابل انتقال بودن خیار مجلس).....
۲۴۶.....	۴-۱- خیار مجلس در بیع فضولی.....
۲۴۷.....	۵-۱- خیار مجلس در مورد عاقد واحد.....
۲۴۷.....	۶-۱- مبدأ خیار مجلس.....
۲۴۸.....	متن عربی.....
۲۵۰.....	۷-۱- مسقطات خیار مجلس.....
۲۵۰.....	۱-۱- شرط سقوط خیار مجلس در ضمن قرارداد.....
۲۵۱.....	۱-۲- اسقاط خیار بعد از عقد.....
۲۵۲.....	۱-۳-۷- تفریق نشان متبایعین.....
۲۵۴.....	۱-۴-۷- شرط.....
۲۵۵.....	متن عربی.....
۲۵۷.....	۲- خیار حیوان.....
۲۵۷.....	۱-۲- تعریف حیوان.....
۲۵۸.....	۲-۲- صاحب خیار حیوان.....
۲۵۹.....	۲-۳- مدت زمان خیار حیوان و مبدأ آن.....
۲۶۰.....	۲-۴- عوامل از بین رفتن خیار حیوان (مسقطات).....
۲۶۰.....	۲-۴-۱- شرط سقوط در ضمن عقد.....
۲۶۱.....	۲-۴-۲- اسقاط خیار حیوان بعد از عقد.....
۲۶۱.....	۲-۴-۳- تصرف مشتری در حیوان.....
۲۶۳.....	متن عربی.....
۲۶۵.....	۳ خیار شرط.....
۲۶۶.....	۳-۱- اتصال و انفصال شرط از عقد.....
۲۶۶.....	۳-۲- تعیین مدت.....
۲۶۸.....	۳-۳- عدم ذکر مدت.....
۲۶۸.....	۳-۴- مبدأ خیار شرط (نقطه شروع خیار).....
۲۶۹.....	۳-۵- خیار شرط برای شخص ثالث (اجنبی).....

- ۳-۶- شرط مشورت با ثالث (شرط استیمار)..... ۲۷۰
- متن عربی..... ۲۷۱
- ۳-۷- بیع خیار (معامله با حق استرداد)..... ۲۷۳
- ۳-۷-۱- ماهیت رد ثمن..... ۲۷۴
- ۳-۷-۲- رابطه رد ثمن با فسخ عقد..... ۲۷۵
- ۳-۷-۳- مسقطات بیع خیار..... ۲۷۵
- ۳-۷-۴- تلف شدن مبیع..... ۲۷۶
- ۱-۷-۵- تلف شدن ثمن..... ۲۷۷
- ۳-۶-۱- لزوم رد تمام ثمن..... ۲۷۷
- ۳-۷-۷- بیع خیار برای مشتری..... ۲۷۹
- ۳-۷-۸- بیان خیار شرط در سایر قراردادها..... ۲۷۹
- ۳-۷-۹- مراد از مشتری..... ۲۸۰
- متن عربی..... ۲۸۴
- ۴- خیار غبن..... ۲۸۶
- ۴-۱- تعریف غبن..... ۲۸۷
- ۴-۲- دلایل خیار غبن..... ۲۸۸
- ۴-۳- شرایط خیار غبن..... ۲۹۰
- ۴-۴- کاشفیت یا سببیت..... ۲۹۳
- متن عربی..... ۲۹۴
- ۴-۵- عوامل سقوط خیار غبن..... ۲۹۶
- ۶-۴- تصرف غابن..... ۲۹۹
- ۴-۷- تلف شدن ثمن و مثن..... ۳۰۱
- ۴-۸- جریان خیار غبن در سایر عقود..... ۳۰۱
- ۴-۹- فوری بودن خیار غبن..... ۳۰۲
- متن عربی..... ۳۰۴
- ۵- خیار تأخیر..... ۳۰۶
- ۵-۱- تعریف خیار تأخیر..... ۳۰۷

۳۰۷.....	۵-۲- دلایل خیار تأخیر
۳۰۸.....	۵-۳- شرایط خیار تأخیر
۳۰۸.....	۵-۳-۱- عدم قبض مبیع
۳۱۰.....	۵-۳-۲- عدم قبض همه ثمن
۳۱۱.....	۵-۳-۳- عدم شرط تأخیر
۳۱۱.....	۵-۳-۴- مبیع عین خارجی باشد
۳۱۲.....	۵-۴- مبدأ خیار تأخیر
۳۱۲.....	متن عربی
۳۱۴.....	۵-۵- اسباب سقوط خیار تأخیر
۳۱۵.....	۵-۶- فور و تراخی
۳۱۶.....	۵-۷- از بین رفتن کالا
۳۱۷.....	۵-۸- خیار تأخیر در مواد فاسد بذنی
۳۱۸.....	متن عربی
۳۲۰.....	۶- خیار رؤیت
۳۲۰.....	۶-۱- تعریف خیار رؤیت
۳۲۱.....	۶-۲- أدلة خیار رؤیت
۳۲۱.....	۶-۳- صاحب خیار رؤیت
۳۲۲.....	۶-۴- مورد خیار رؤیت
۳۲۳.....	۶-۵- حکم معامله
۳۲۴.....	۶-۶- فوریت خیار رؤیت
۳۲۵.....	۶-۷- عوامل سقوط خیار رؤیت
۳۲۶.....	متن عربی
۳۲۸.....	۶-۷-۱- بررسی شرط سقوط در ضمن عقد
۳۲۹.....	۶-۷-۲- ساقط نشدن خیار رؤیت با پرداخت مابه‌التفاوت یا بدل
۳۳۰.....	۶-۸- جریان خیار رؤیت در سایر قراردادها
۳۳۰.....	۶-۹- اختلاف فروشنده و خریدار در تخلف اوصاف
۳۳۰.....	متن عربی

- ۳۳۱..... ۷- خیار عیب
- ۳۳۲..... ۷-۱- اختیارات مشتری
- ۳۳۲..... ۷-۲- تعیین ارش
- ۳۳۵..... ۷-۳- کاشفیت ظهور عیب یا سببیت آن
- ۳۳۵..... ۷-۴- جریان خیار عیب در ثمن و مثن
- ۳۳۶..... ۷-۵- اسباب سقوط خیار عیب
- ۳۳۶..... ۷-۱-۵- اسباب سقوط ردّ
- ۳۳۹..... متن عربی
- ۳۴۲..... ۷-۲-۵- اسباب سقوط ارش
- ۳۴۲..... ۷-۳-۵- اسباب سقوط رد و ارش
- ۳۴۴..... ۷-۶- ود فقه فاسنده در اعلام عیوب
- ۳۴۶..... ۷-۷- اختلاف در تعبیر
- ۳۵۱..... متن عربی
- ۳۵۴..... فهرست منابع